

СПІВПРАЦЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І БІЗНЕСУ ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ «ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ»

Маматова Т.В.,

д.держ.упр., професор, професор кафедри
державного управління і місцевого самоврядування,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Ременюк Д.В.,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року та його 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР) були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2015 року, щоб спрямовувати роботу Організації на наступні 15 років [1]. На думку експертів, реальний прогрес починається на місцевому рівні: у територіальних громадах і життях людей. Саме тому необхідною є «локалізація» ЦСР (SDGs Localization). Локалізація ЦСР означає адаптацію їх до конкретних потреб та динаміки розвитку громад, щоб ніхто не залишився осторонь. Локалізація дає змогу перетворити зобов'язання високого рівня на практичні кроки, які знаходять відгук у місцевого населення, дозволяючи громадам формувати своє стале майбутнє [2].

Об'єднаний фонд ЦСР ООН визнає локалізацію ЦСР фундаментальним елементом свого нового стратегічного підходу та головною рушійною силою всіх ключових переходів до ЦСР. Фонд прагне підтримувати цілеспрямовані ініціативи, які сприяють просуванню локалізації ЦСР за допомогою портфельного підходу. Для того, щоб перевести цей акцент на локалізацію ЦСР у практичну площину, Фонд об'єднав зусилля з коаліцією Local2030 та розробив Інструкцію щодо «Маркера локалізації». Цей інструмент слугує для визначення спільних ініціатив, які ефективно визначають пріоритетність зусиль з локалізації, забезпечуючи як узгодженість політики, так і прозоре та підзвітне відстеження виділеного фінансування на локалізацію ЦСР, а також сприяючи ретельному моніторингу та звітності про прогрес, досягнутий у процесі локалізації ЦСР [3]. У цьому контексті можемо погодитися із висновком О. Ігната, що для територіальних «громад-учасниць міжмуніципального співробітництва є необхідність гармонізації потреб стейкхолдерів місцевого і регіонального розвитку за усіма вимірами – програмним, екологічним, соціокультурним, економічним, політико-інституційним» [4, с. 114].

На сьогодні, попри багаторічні воєнні дії та повномасштабну російську агресію, Україна продовжує працювати над втіленням Цілей Сталого Розвитку (далі ЦСР), що визначені Організацією Об'єднаних Націй (далі ООН) до 2030 року, зокрема над ЦСР 1 «Подолання бідності», яку сформульовано як: «Викорінення крайньої бідності для всіх людей у всьому світі до 2030 року є головною метою Порядку денного сталого розвитку до 2030 року» [5], а серед завдань якої визначені, зокрема, такі:

– до 2030 року підвищити життєстійкість бідних і вразливих верств населення та зменшити їхню вразливість до екстремальних кліматичних явищ та інших економічних, соціальних і екологічних потрясінь і катастроф, пов'язаних з кліматом, і знизити їхню вразливість до них (1.5);

– забезпечити значну мобілізацію ресурсів з різних джерел, у тому числі через посилення співпраці в цілях розвитку, з метою надання країнам, що розвиваються, зокрема найменш розвиненим країнам, адекватних і передбачуваних засобів для реалізації програм і стратегій, спрямованих на подолання бідності в усіх її вимірах (1.А).

– створити надійні політичні рамки на національному, регіональному та міжнародному рівнях, засновані на стратегіях розвитку, орієнтованих на бідні верстви

населення та гендерно чутливих, для підтримки прискореного інвестування в заходи з подолання бідності 1.В [6].

В Україні ЦСР 1 передбачає розв'язання трьох завдань:

1.1. Скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема через ліквідацію її крайніх форм.

1.2. Збільшити охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки.

1.3. Підвищити життєстійкість соціально вразливих верств населення [7].

У 2015 році Україна взяла на себе зобов'язання щодо виконання 17 ЦСР [ ]. У 2020 році був опублікований «Добровільний національний огляд щодо стану виконання ЦСР» [8]. Використовуючи надані данні щодо прогресу у досягненні ЦСР 1, можна констатувати, що: чотири з п'яти індикаторів, що вимірюють поступ досягнення національної цілі щодо подолання бідності, мають позитивну динаміку, з яких половина (два індикатора) були досягнуті або мають велику ймовірність досягнення; один з п'яти індикаторів має низьку ймовірність досягнення [8, с. 21] (рис. 1).

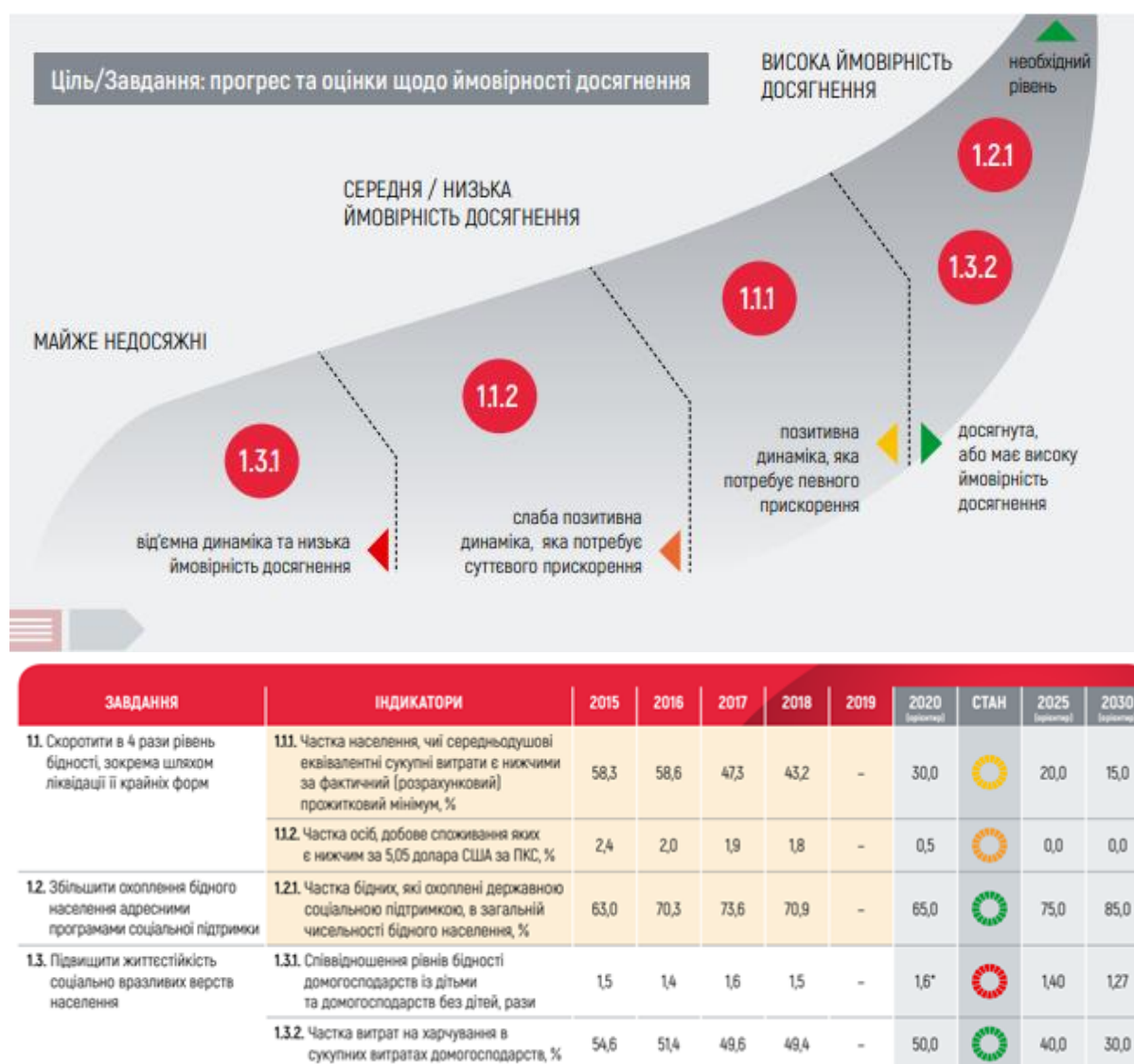

Рис. 1. Індикатори виконання ЦСР 1 за «Добровільним Національним оглядом щодо стану виконання ЦСР» [8, с. 20-21]

Якщо розглядати причини низького прогресу, то у «Добровільному національному огляді щодо стану виконання ЦСР» було виокремлено:

- обмеженість фінансових можливостей бюджету, який не дозволяє забезпечити відповідне підвищення розмірів соціальних стандартів, зокрема прожиткового мінімуму;
- недостатній рівень охоплення бідних громадян допомогою, оскільки не всі громадяни, які є бідними, звертаються за державною соціальною допомогою;
- обмеженість фінансового ресурсу пенсійної системи;
- недостатність соціальних послуг за місцем проживання громадян, які б задовольняли б їхню потребу;
- хронічне недофінансування галузей соціальної інфраструктури;
- недостатня спрямованість соціальної політики на підтримку дітей, адже саме вони є основною групою ризику бідності.

З огляду на вище наведені данні, можна зробити висновок, що основною проблемою низького прогресу є недостатність фінансування соціальних програм та недостатній рівень охоплення громадян існуючими програмами.

Саме тому, під час виконання індивідуального завдання з дисципліни «Концепція сталого розвитку» було розроблено концепцію програми місцевого розвитку, яка певною мірою могла б посприяти зниженню впливу існуючих проблем на прогрес у досягненні ЦСР 1.

Індивідуальне/командне завдання: «Пріоритетна ЦСР для моєї громади» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти міні-проєкту щодо обґрунтування вибору пріоритетної ЦСР для ініціювання проєкту місцевого розвитку, спрямованого на її досягнення. Вітається робота в команді (2-3 особи). Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (із використанням MS PowerPoint). Зміст завдання:

1. Обрати одну з 17 ЦСР. Обґрунтувати вибір.
2. Надати стислий опис обраної ЦСР із сайту ПРООН (чи інших джерел).
3. Схарактеризувати індикатори досягнення ЦСР з Національної доповіді [9] і показати прогрес із використанням даних «Добровільного національного огляду щодо стану виконання ЦСР» [8].
4. Схарактеризувати індикатори даної ЦСР з регіональної доповіді.
5. Надати думку – як на рівні окремої територіальної громади можна вплинути на прогрес у досягненні обраної ЦСР.
6. Надати ідею проєкту місцевого розвитку для досягнення обраної ЦСР.
7. Здійснити пошук наукових джерел за напрямом обраної ЦСР.

Мета пропонованої програми місцевого розвитку щодо реалізації ЦСР 1 «Подолання бідності»: створення сприятливих умов для функціонування соціально-відповідального бізнесу та впровадження систематичної підтримки малозабезпечених груп населення.

Очікувані результати та наслідки програми представлено у табл. 1: налагодження співпраці місцевого бізнесу з владою, що створювало б ситуацію «win-win» для кожної сторони – бізнес отримує з боку органів публічного управління сприятливі умови функціонування та розвитку, віддаючи, в свою чергу, частину власних ресурсів на підтримку проєктів, спрямованих на покращення становища людей за межею бідності (за умови дотримання ключових напрямків підтримки).

Таблиця 1

Очікувані результати та наслідки програми місцевого розвитку щодо реалізації ЦСР 1 «Подолання бідності»

Заінтересована сторона	Результати та наслідки програми
Що дасть програма	<ul style="list-style-type: none"> - місця працевлаштування; - можливості підвищення кваліфікації та здобуття нової професії;

Заінтересована сторона	Результати та наслідки програми
малозабезпеченим групам населення	<ul style="list-style-type: none"> - дітям з малозабезпечених сімей будуть надані гаджети, речі та канцелярські товари, які необхідні задля якісного отримання освіти; - для дітей буде проведена низка майстер-класів
Що дасть програма громаді	<ul style="list-style-type: none"> - створення міцних зв'язків між органами влади та бізнесом; - налагодження діалогу між громадянами та місцевою владою; - підвищення рівня розвитку громади
Що дасть програма бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - можливість співпраці з органами місцевого самоврядування; - сприятливі умови для функціонування бізнесу (умови оподаткування, пріоритетність у виборі партнерів); - можливість просувати свій бренд на рівні громади за допомогою ЗМІ
Що це дасть країні	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення кількості осіб, які знаходяться за межею бідності; - прогрес у досягненні національних завдань за ЦСР

На нашу думку, підтримка та впровадження подібних програм органами місцевого самоврядування є необхідною та доречною, адже з початком повномасштабного вторгнення число осіб за межею бідності збільшилося. Разом з тим, продовження зусиль у сфері реалізації ЦСР попри воєнні дії ще раз демонструє світовий, зокрема, європейській громадськості, наполегливість українців у намірах забезпечення життєзберігаючого розвитку.

Список використаних джерел

1. Sustainable Development Goals. *Minamata Convention on Mercury* : web-site. 2021. URL: <https://minamataconvention.org/en/about/sdg>.
2. Advancing the SDGs locally: transforming communities for sustainable development. *Local2030 Coalition* : web-site. 15.11.2024 URL: <https://www.local2030.org/story/view/388>.
3. SDG Localization Marker. *The United Nations Joint SDG Fund* : web-site. 2024. URL: <https://jointsdgfund.org/publication/sdg-localization-marker>.
4. Ігнат О., Маматова Т. Співробітництво територіальних громад задля забезпечення стійкості та сталого розвитку. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 5 (49). С. 109–116. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.5.18>.
5. Goal 1: End poverty in all its forms everywhere. *UN*: web-site. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>.
6. Goal 1. No poverty. *UNDP*: web-site. URL: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals/no-poverty>.
7. Подолання бідності. *Sustainable Development Goals-Ukrstat* : веб-сайт. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1/>.
8. Цілі сталого розвитку Україна. Добровільний національний огляд. Міністерство економіки України, 2020. 117 с. URL: <https://me.gov.ua/view/4819b04d-99d6-47d3-a0db-fd4a4215f13d>.
9. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>.